

Готовност на студентите за активност при бедствени и кризисни ситуации

Искра Илиева, Пенка Баракова, Илиян Илчев, Камен Симеонов, Димитър Обрешков

This report will analyze the readiness of students for activities in emergency and crisis situations, which consists of the following: a desire for inclusion in the rescue, health status allows participation in rescue, personal motivation, sports, useful and necessary to address with emergency and disaster situations.

Key words: Rescue, Personal motivation, Sports, Emergency and Disaster situations

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременното общество налага непрекъснати промени, значителна част от които оказват неблагоприятно влияние върху човешкия организъм, взаимоотношенията, както и върху природата. В резултат на това човечеството е разтърсвано от неочаквани катаклизми. Такива са земетресенията, пожарите, терористичните действия и етническите конфликти. Промените са непрекъснати и всеобхватни. Човешката дейност влияе върху природата необратимо, което предизвиква природните бедствия. Това е начин тя да възстанови загубеното равновесие. Новата икономическа и политическа реалност налага стандарти на взаимоотношенията, които се променят постоянно. Те изискват личностна адаптация, която води до напрежение у хората. Това са едни от причините за всяка екстремна ситуация, въпреки наличната информация, предоставяна от медиите, както и предприетите предохранителни мерки да бъде неочаквана и поразяваща. Опастността не настъпва със самото събитие, а при опитите за овладяване на влиянието и осъзнаване на последиците от него. [2]

Бедствените ситуации са чести явления в живота на хората, които предизвикват разрушения, унищожаване на материални културни ценности, различни по тежест и комбинираност поражения на хора и животни, екологични промени и други.

Бедствие е всяко природно явление като земетресение, наводнение, свличане на земни пластове, бури, снежни виелици, лавини, специфични пожари, продължителни суши и епидемии. Характер на бедствие имат радиационното, химическото и бактериологичното заразяване, когато са причинени жертви и тежки материални щети на собствеността или са застрашени здравето и живота на населението. **Авария** е внезапна технологична повреда на машини, съоръжения и агрегати, съпроводена със спиране или сериозно нарушаване на технологичния процес, с взривове, пожари, замърсяване на околната среда, разрушения, жертви или заплахи за живота и здравето на населението. **Катастрофа** е внезапно събитие, съпроводено с тежки последствия, жертви, наранявания, разрушения и повреди, които причиняват загуби, налагащи незабавна, спасителна и непосредствена възстановителна намеса в широк мащаб.

Според класификациите на Световната здравна организация, бедствията (катастрофите) могат да се групират в две основни групи.

I. Природни бедствия (естествени катастрофи).

1. Метеорологични: бури, смерчове, тайфуни, циклони, прекомерни застудявания и заледрявания, необичайно затопляне на времето и засушавания и други.

2. Топологични: снежни лавини, свлачища, катастрофални наводнения и др.

3. Тектонични: земетресения и изригване на вулкани.

4. Космически.

II. Изкуствени, предизвикани от човешката дейност

1. Крупни производствени аварии: химически, радиационни и др. аварии, взривове и др.
2. Социално-икономически катастрофи: социални и икономически катастрофи, тероризъм, наркомании и др.
3. Пътнотранспортни катастрофи.
4. Други бедствия: големи епидемии, срутвания на земни маси. [1]

ИЗЛОЖЕНИЕ

За осигуряване на защита на населението при аварии и бедствия е предвиден специален закон, който урежда защитата на живота и здравето на хората, опазването на околната среда и имуществото при бедствия.

По смисъла на този закон "бедствие" е събитие или поредица от събития, предизвикани от природни явления, инциденти, аварии или други извънредни обстоятелства, които засягат или застрашават живота или здравето на населението, имуществото или околната среда в размери, които изискват предприемането на мерки или участието на специални сили и използването на специални ресурси.

Основен документ, определящ целите и задачите на защитата при бедствия, е Националната програма за защита при бедствия, за чието изпълнение се приемат годишни планове. [3]

Участието в спасителните дейности е свързано с добра физическа и психологическа подготовка. Заниманията със спорт поддържат функционалната работоспособност на организма, повишават увереността и самоконтрола, които са необходими качества за спасителни операции. Проучването ни съдържа направление с насоченост към установяване мнението на студентите относно въпроса, кои спортове са необходими и полезни за развитието на способности и умения за адекватно реагиране при аварийни и бедствени ситуации

Целта на нашето изследване е да се установи имат ли желание и готовност студентите от Русенски университет „Ангел Кънчев“ за активност при бедствени и кризисни ситуации.

Основни задачи

1. Подготовка и разработване на анкетната карта.
2. Провеждане на анкетното проучване.
3. Обработване и анализ на резултатите, получени от изследването.
4. Обобщаване на съответните изводи.

Организация и методика

Изследването се проведе през учебната 2009/2010г. в РУ „Ангел Кънчев“ – гр. Русе, общо със 112 студенти, от които 79 жени и 33 мъже. Средна възраст – 21 год.

Анкетната карта съдържа паспортна част (4 показателя), здравен статус (2 въпроса), антропометрични данни (3 показателя), здравна култура (8 въпроса), физическа дееспособност и професионални умения (4 въпроса), икономически предпоставки за спортуване (4 въпроса), активност при бедствени и кризисни ситуации (4 въпроса).

В настоящия доклад ще бъде анализирана готовността на студентите за активност при бедствени и кризисни ситуации, която се изразява чрез следните показатели: желание за включване в спасителни акции; доколко здравословното състояние позволява участие в спасителни акции; лична мотивация; спортове, полезни и необходими за справяне с кризисни и бедствени ситуации. Анкетната карта със съответните въпроси е представена в таблица 1.

Анкетна карта

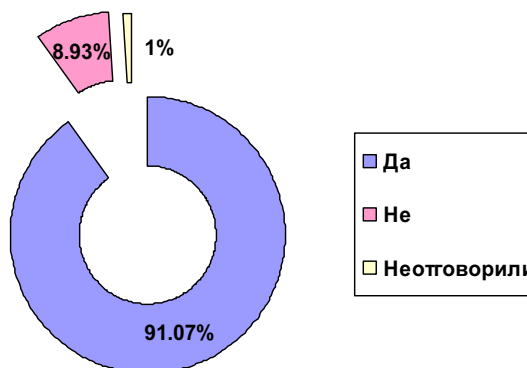
Активност при бедствени и кризисни ситуации

1. Бихте ли се включили в спасителни акции и мероприятия при аварийни и бедствени ситуации?
 - Да
 - Не
2. Позволява ли здравословното Ви и физическо състояние да участвате в акции за преодоляване последствията от бедствия, аварии и катастрофи?
 - Да
 - Не
3. Имате ли лична мотивация да се включите в спасителни операции при бедствени ситуации?
 - Да
 - Не
4. За справяне с кризисни и бедствени ситуации кои видове спорт са полезни и необходими?
 - Лека атлетика
 - Тежка атлетика, включително фитнес и бодибилдинг
 - Плувни спортове
 - Зимни спортове
 - Алпинизъм
 - Вело и мото спортове, автомобилизъм
 - Колективни спортове /футбол, баскетбол, волейбол, хандбал и др./
 - Спортна и художествена гимнастика, акробатика
 - Спортове с ракета
 - Други

Анализ на резултатите

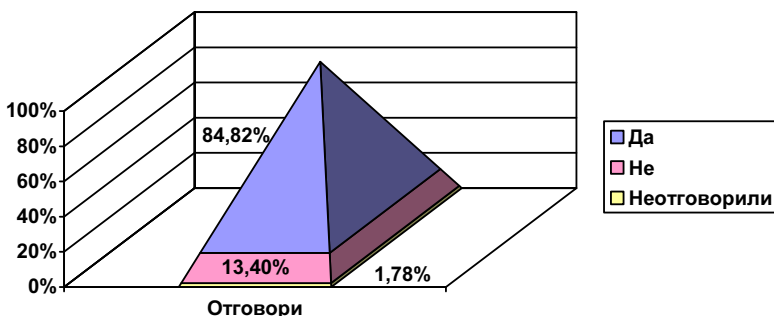
Резултатите, получени от настоящото изследване предизвикват интерес и удовлетворение във връзка със сериозното отношение на младите хора към ефективното реагиране при бедствени и кризисни ситуации.

На първият въпрос **“Бихте ли се включили в спасителни акции и мероприятия при аварийни и бедствени ситуации?”** 91,07% дават утвърдителен отговор, един анкетиран не е отговорил, а останалите 8,93% са дали отрицателен отговор.

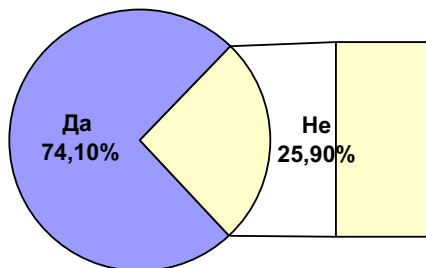
Фигура 1. Отговори на въпроса „Бихте ли се включили в спасителни акции и мероприятия при аварийни и бедствени ситуации?“

Значителен процент – 84,82% посочват, че здравословното и физическо им състояние позволява да участват в акции за преодоляване последствията от бедствия, аварии и катастрофи. Разликата от 6,25% с желаещите да участват изобщо в тези дейности показва, че готовност за помощ имат и студенти, чието здраве не е толкова стабилно, но въпреки това считат, че биха могли да бъдат полезни. От анкетираниите 13,40% нямат необходимите здравословни възможности за участие. Един анкетирани не е дал отговор на въпроса, фигура 2.

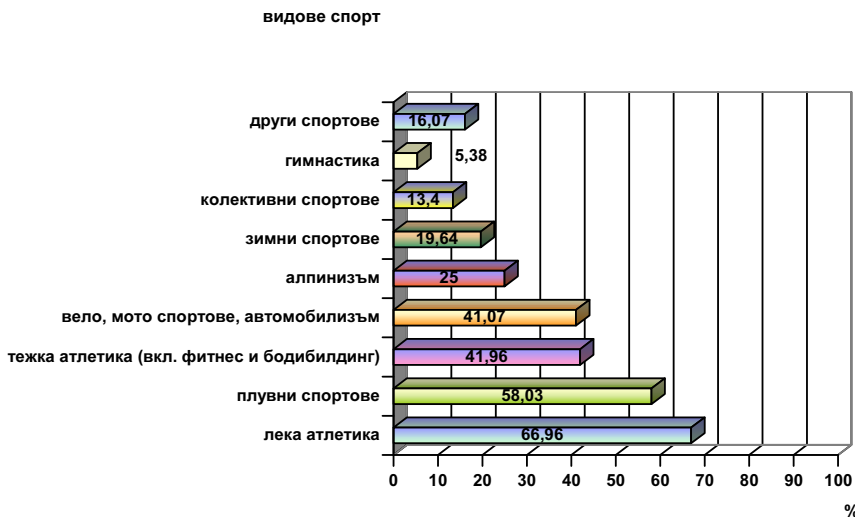
Фигура 2. Отговори на въпроса „Позволява ли здравословното Ви и физическо състояние да участвате в акции за преодоляване последствията от бедствия, аварии и катастрофи?“

Лична мотивация за участие в спасителни операции имат 74,10%, отрицателен отговор са дали висок процент от анкетираниите – 25,90%, фигура 3. Реагирането при подобни стресови ситуации, както и преодоляване на последствията от тях изисква психологическа стабилност и самообладание. Неизвестността и колебанията в действията често затрудняват вътрешната мотивация, а забавянето при реагиране в даден момент може да има необратими последици. Страхът от неуспех блокира адекватните действия, а обикновено той е налице в случаи на теоретична неподготвеност и липсата на умения. Ето защо периодично в средното училище се провеждат кратки обучения за поведение при различни бедствия и аварии – земетресения, обгазяване и др. БЧК организират и обучават доброволци за ръководене на екипи при кризисни ситуации.

Фигура 3. Отговори на въпроса „Имате ли лична мотивация да се включите в спасителни операции при бедствени ситуации?“

На въпросът „За справяне с кризисни и бедствени ситуации кои видове спорт са полезни и необходими?“ студентите дават повече от един отговор, затова процентите са изчислени индивидуално за всеки спорт, фигура 4. Най-много положителни отговори са отбелязани за лека атлетика – 66,96%, следват плувни спортове – 58,03%. На следващите две места с малка разлика според анкетираните полезни и необходими спортове за справяне с кризисни и бедствени ситуации са тежка атлетика (включително фитнес и бодибилдинг) - 41,96%, както и вело и мото спортове, автомобилизъм – 41,07%.

Фигура 4. Отговори на въпроса „За справяне с кризисни и бедствени ситуации кои видове спорт са полезни и необходими?“

По-малък брой студенти са посочили като важни алпинизъм – 25%; зимни спортове – 19,64%; колективни спортове (всички спортни игри) – 13,40%. С най-нисък процент е посочена гимнастиката – 5,38%, което показва, че студентите не са наясно със значимостта на двигателните умения, координационните способности, физическите качества, които развива този спорт, както и приложението на естествено-приложните движения (лазене, катерене, провирание) в сложни и трудни условия. От анкетираните 16,07% са посочили други спортове като отговор на този въпрос.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От анализа на резултатите от проведеното анкетно проучване по направление „Активност при бедствени и кризисни ситуации“ се формулираха изводите:

- Значителна част от студентите имат желание и готовност за участие в спасителни операции при бедствени и кризисни ситуации;

- Необходимо е повишаване на мотивацията за участие, чрез периодични тренинги за адекватно реагиране при сложни обстоятелства с характер на бедствия и аварии, като продължение на подготовката от средното училище;
- Създаване и приложение на концепция за здравна промоция във висшето училище с насоченост към популяризиране и формиране на трайни навици за здравословен начин на живот. Това ще подпомогне физическата и психологическата подготовка на младите хора, необходими за участие в акции за преодоляване последствията от бедствия, аварии и катастрофи.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Борисов В., Зл. Глутникова, Ц. Воденичаров, Ново Обществено Здравеопазване, Акваграфикс ООД, София, 1998.

[2] Г р а д е в, Д. Социална психология на масовото поведение. С., НИ, 1995.

[3] Закон за защита при бедствия, Приет 06.12.2006 г.; обн. ДВ бр.102 от 2006 г. <http://lex.bg/laws/ldoc/2135540282>

За контакти:

Гл. ас. д-р Искра Илиева, катедра „Физическо възпитание и спорт“, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: is_ilieva5@abv.bg;

Доц. д-р Пенка Баракова, Катедра “Кинезитерапия”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: mrsbarakova@abv.bg;

Ст. ас. Илиян Илчев, катедра „Физическо възпитание и спорт“, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: il_@abv.bg ;

Ас. Камен Симеонов, катедра „Физическо възпитание и спорт“, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: simeonov_kamen@abv.bg

Ст.преп. Димитър Обрешков, катедра „Физическо възпитание и спорт“, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: dobreshkov@uni-ruse.bg

Докладът е разработен по проект 10 - 2010 ФОЗ - 2.

Докладът е рецензиран.